DORI NOMI YASALISHIDA QO'LLANILADIGAN MA'NOLI SO'Z YASOVCHI QISMLAR

Norqulova Diyora Odil qizi
Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabasi
Muxammadiyeva Rayxona Kamol qizi
Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabasi
Ergashova Shohista Sodiq qizi
Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabasi
Normurodova Sohiba Mallayevna
Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada dori vositalarining nomlanishida ishlatiladigan ma'noli so'z yasovchi qismlar (prefiks, suffiks va o'zaklar) keng yoritiladi. Maqsad - farmatsevtika sohasidagi mutaxassislar, talabalar va dori nomlarining ma'nosini tushunishga qiziquvchilarga yordam berishdir. Dori nomlarining tuzilishini tushunish, ularning farmakologik xususiyatlari, kimyoviy tuzilishi va ta'sir mexanizmlari haqida ma'lumot olish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: dori nomi, farmatsevtika, prefiks, suffiks, o'zak, farmakologiya, kimyoviy tuzilish, ta'sir mexanizmi.

Аннотация: В данной статье подробно освещаются смыслообразующие элементы, используемые в наименованиях лекарственных средств (префиксы, суффиксы и корни слов). Целью статьи является оказание помощи специалистам фармацевтической отрасли, студентам, а также всем, кто интересуется пониманием значения названий лекарственных препаратов. Понимание структуры названий лекарственных средств позволяет получить информацию об их фармакологических свойствах, химическом строении и механизмах действия.

Ключевые слова: название лекарственного средства, фармацевтика, префикс, суффикс, корень, фармакология, химическое строение, механизм действия.

Abstract: This article provides a comprehensive overview of meaningful word-forming elements used in drug nomenclature, including prefixes, suffixes, and roots. The aim of the article is to assist pharmaceutical professionals, students, and individuals interested in understanding the meaning of drug names. Understanding the structure of drug names makes it possible to obtain information about their pharmacological properties, chemical structure, and mechanisms of action.

Keywords: drug name, pharmaceuticals, prefix, suffix, root, pharmacology, chemical structure, mechanism of action.

Kirish

ISSN 3030-3907

Dori vositalarining nomlari nafaqat ularni identifikatsiya qilish uchun xizmat qiladi, balki ularning tarkibi, ta'sir mexanizmi va farmakologik guruhiga oid ma'lumotlarni ham o'z ichiga olishi mumkin. Dori nomlari odatda ma'noli so'z yasovchi qismlardan tashkil topgan bo'lib, bu qismlar prefikslar (so'z boshida keladigan qism), suffikslar (so'z oxirida keladigan qism) va o'zaklardan iborat bo'ladi. Ushbu qismlarning ma'nosini bilish dori nomini tushunish va uning xususiyatlarini taxmin qilish imkonini beradi.

Prefikslar

Prefikslar dori nomining boshida keladi va uning ma'nosini o'zgartiradi yoki to'ldiradi. Ba'zi umumiy prefikslar va ularning ma'nolari:

- **Anti-:** qarshi (masalan, anti-biotik - bakteriyalarga qarshi)
- **Pro-:** oldin, uchun (masalan, pro-vitamin - vitamin hosil bo'lishidan oldingi modda)
- **Re-:** qayta (masalan, re-hidratatsiya - qayta suv bilan ta'minlash)
- **De-:** yo'qotish, olib tashlash (masalan, de-hidratatsiya - suvsizlanish)
- **Hipo-:** kam (masalan, hipo-tenziya - qon bosimining pasayishi)
- **Hiper-:** ko'p, yuqori (masalan, hiper-tenziya - qon bosimining oshishi)

Misol uchun, "anti-histamin" dori nomi "anti-" (qarshi) prefiksi va "histamin" so'zidan tashkil topgan. Bu dori histamin ta'siriga qarshi ekanligini anglatadi.

Suffikslar

Suffikslar dori nomining oxirida keladi va uning farmakologik guruhini, ta'sir mexanizmini yoki kimyoviy tuzilishini ko'rsatishi mumkin. Ba'zi umumiy suffikslar va ularning ma'nolari:

- **-olol:** beta-blokerlar (masalan, metoprolol)
- **-azepam:** benzodiazepinlar (masalan, diazepam)
- **-statin:** HMG-CoA reduktaza ingibitorlari (xolesterinni kamaytiruvchi dorilar) (masalan, atorvastatin)
- **-cillin:** penitsillin antibiotiklari (masalan, ampicillin)
- **-azole:** antifungal dorilar (masalan, ketoconazole)
- **-pril:** ACE ingibitorlari (qon bosimini pasaytiruvchi dorilar) (masalan, enalapril)

Misol uchun, "atorvastatin" dori nomi "-statin" suffiksiga ega, bu uning xolesterinni kamaytiruvchi dori ekanligini ko'rsatadi.

ISSN 3030-3907

O'zaklar

O'zaklar dori nomining asosiy ma'nosini tashkil qiladi va uning kimyoviy tuzilishi, ta'sir mexanizmi yoki maqsadli organini ko'rsatishi mumkin. Ba'zi umumiy o'zaklar va ularning ma'nolari:

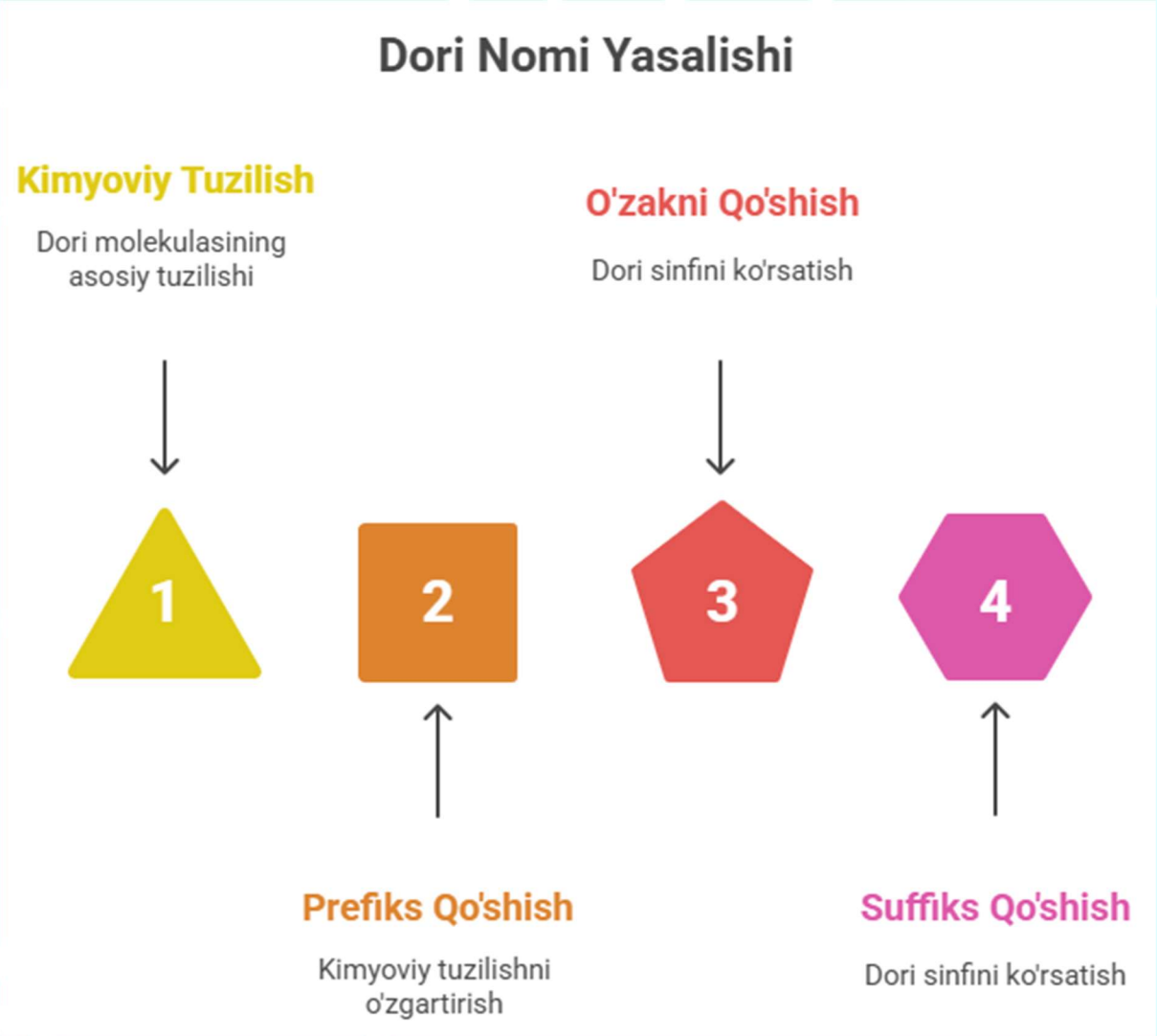
- **-cef-:** sefalosporin antibiotiklari
- **-cort-:** kortikosteroidlar
- **-tox-:** toksik, zaharli
- **-andr-:** androgenlar (erkaklik gormonlari)
- **-estr-:** estrogenlar (ayollik gormonlari)
- **-barb-:** barbituratlar (sedativ dorilar)

Misol uchun, "seftriakson" dori nomi "-cef-" o'zagiga ega, bu uning sefalosporin antibiotiklari guruhiga mansubligini ko'rsatadi.

Dori Nomi Yasalishiga Misollar

Keling, ba'zi dori nomlarining tuzilishini ko'rib chiqaylik:

ISSN 3030-3907

1. **Metoprolol:**
   - "Met-" (prefiks, metil guruhini ko'rsatadi)
   - "-olol" (suffiks, beta-bloker ekanligini ko'rsatadi)
2. **Ampicillin:**
   - "Ampi-" (prefiks, kimyoviy tuzilishdagi o'zgarishni ko'rsatadi)
   - "-cillin" (suffiks, penitsillin antibiotik ekanligini ko'rsatadi)
3. **Ketoconazole:**
   - "Keto-" (prefiks, keton guruhini ko'rsatadi)
   - "-azole" (suffiks, antifungal dori ekanligini ko'rsatadi)
4. **Prednisolon:**
   - "Pred-" (prefiks, kimyoviy tuzilishdagi o'zgarishni ko'rsatadi)
   - "-cort-" (o'zak, kortikosteroid ekanligini ko'rsatadi)
   - "-olon" (suffiks, steroid ekanligini ko'rsatadi)

Xulosa

Dori nomlarining tuzilishini tushunish farmatsevtika sohasidagi mutaxassislar va talabalar uchun juda muhimdir. Ma'noli so'z yasovchi qismlar (prefiks, suffiks va o'zaklar) dori vositasining farmakologik xususiyatlari,

ISSN 3030-3907

kimyoviy tuzilishi va ta'sir mexanizmi haqida ma'lumot beradi. Ushbu maqolada keltirilgan ma'lumotlar dori nomlarini tahlil qilish va ularning ma'nosini tushunishda yordam beradi. Dori nomlarining ma'noli qismlarini bilish, dori vositalari haqida ko'proq ma'lumot olish va ularni to'g'ri qo'llashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. World Health Organization (WHO). International Nonproprietary Names (INN) for Pharmaceutical Substances. WHO Press, Geneva.
2. United States Adopted Names Council (USAN). Naming Guidelines for Pharmaceutical Substances. American Medical Association, USA.
3. Hillenbrand J., Smith M. Drug Nomenclature and Classification. Springer, Berlin–Heidelberg.
4. Katzung B.G., Trevor A.J. Basic and Clinical Pharmacology. 15th ed. McGraw-Hill Education, New York.
5. Rang H.P., Dale M.M., Ritter J.M., Flower R.J. Rang and Dale’s Pharmacology. 9th ed. Elsevier, London.
6. Lemke T.L., Williams D.A. Foye’s Principles of Medicinal Chemistry. 8th ed. Wolters Kluwer, Philadelphia.
7. Normurodova, Sokhiba. "THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE." Центральноазиатский журнал академических исследований 2.5 (2024): 51-55.4.
8. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis tili frazeologik birikmalari va tilning lug’at boyligi. Science and Education, 4(2), 1672-1675.
9. Yorova, S., Aytmuratova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. Development and innovations in science, 2(2), 10-13.
10. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The role of latin terms in medicine. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 12(10), 1-3.
11. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik turmushda keng qo’llanilishda bo’lgan suyuqliklarni ifodalovchi dori shakllari haqida chet el ilmiy nashrlaridan olingan fikrlar.
12. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, and Ayesha Khalid. "Topic chemical terminology of salts." International conference on multidisciplinary science. Vol. 1. No. 5. 2023.
13. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic chemical terminology of salts //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – Т. 1. – №. 5. – С. 226-229.

ISSN 3030-3907

14. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some features of prescription rules in medicine. technical science research in Uzbekistan, 2(1), 238-244.
15. Mallaevna, N. S., and M. Fatima. "Pathological conditions and processes, different physical properties qualities and other signs." Yangi O'zbekistonda Tabiiy va Ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi 1.7 (2023): 91-95.
16. Mallaevna, N. S. (2023). THE MAIN INDICATORS OF THE COMMUNICATION CULTURE OF A MEDICAL WORKER. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 6(7), 85-88.
17. Mallaevna, N. S. (2024). THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE. Central Asian Journal of Academic Research, 2(5), 51-55.
18. .Дониёрова, С. О., Байкулов, А. К., Саветов, К. Т., & Ташанов, О. С. (2023). ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ОБОСНОВАНИЕ СОСТАВА ГРАНУЛ НА ОСНОВЕ СУХОГО ЭКСТРАКТА СОЛОДКИ. PEDAGOGS, 46(1), 140-142.
19. Ташанов, О. С., & Саветов, К. Т. (2023). ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В КАЧЕСТВЕ СРЕДСТВ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СЛИЗИСТОЙ ОБОЛОЧКИ РТА. Research and Publications, 1(1), 42-45.
20. Begmamat o'g'li, Odilov Javohir, Erkinov Feruzbek Asqarjon o'g'li, and Tashanov Odilboy Safarovich. "DORI VOSITALARINING ZAMONAVIY TAHLIL USULLARI." Journal of new century innovations 49.1 (2024): 75-77.
21. Safarovich, Tashanov Odilboy. "DORI VOSITALARINI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI." Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities. Vol. 3. No. 5. 2024.

ISSN 3030-3907